Druk Nr 1

UCHWAŁA NR .....

RADY MIASTA KOSTRZYN NAD ODRĄ

z dnia .....2024 r.

w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025 – 2030

Na podstawie art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. 2024 r. poz. 424 t.j. ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Rada Miasta przyjmuje Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025 – 2030, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Kostrzyn nad Odrą.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta

Marek Tatarewicz

RADCA PRAWNY
Izabela Mikrel
R-21-G-334

NACZELNIK
Wydziału Oświaty, Kultury i Opieki
Marzena Brenk-Sulkowska

BURMISTRZ
dr Andrzej Kunt

Załącznik nr 1

do uchwały nr .....

Rady Miasta Kostrzyn nad Odrą

z dnia ..... 2024 r.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ NA LATA 2025-2030

MIASTO KOSTRZYN NAD ODRĄ 2024

Spis treści

1. Wprowadzenie.....3

2. Diagnoza problemu przemocy domowej w Kostrzynie nad Odrą w odniesieniu do danych ogólnopolskich.....6

2.1. Ludność miasta na podstawie rejestru mieszkańców i ewidencji ludności.....6

2.2. Analiza danych statystycznych dotyczących problemu przemocy w Kostrzynie nad Odrą w odniesieniu do danych ogólnopolskich w latach 2021-2023.....12

2.3. Diagnoza zjawiska przemocy na podstawie „Diagnozy problemów społecznych Miasta Kostrzyn nad Odrą" z roku 2022.....21

2.4. Diagnoza problemu przemocy domowej przeprowadzona przez Wydział Oświaty, Kultury i Opieki Urzędu Miasta Kostrzyn nad Odrą we współpracy ze szkołami podstawowymi w 2024 r. 23

2.5. Rekomendacje 23

3. Prezentacja Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025-2030.....24

3.1. Zasady działania Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej 24

3.2. Adresaci Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025-2030.....25

3.3. Analiza SWOT.....25

3.4. Cel strategiczny Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025-2030.....26

3.5. Cele szczegółowe, obszary, kierunki i działania Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025-2030.....26

3.6. Podmioty instytucjonalne i zasoby ludzkie oraz działania w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2025-2030 36

3.7. Środki finansowe na realizację programu.....37

3.8. Monitorowanie działań programu.....37

3.9. Sprawozdawczość.....37

3.10. Ewaluacja.....37

4. Podsumowanie.....37

Bibliografia.....39

1. WPROWADZENIE

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowania postaw i zachowań aspołecznych zagrażających bezpieczeństwu, w tym przemocą domową. Każdy intuicyjnie rozumie, czym jest przemoc w rodzinie. Istnieje ustawowa definicja tego zjawiska. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej charakteryzuje przedmiot swoich regulacji i odniesień. Nowelizacja ustawy antyprzemocowej zmienia ustawową terminologię. Dotychczasowe pojęcia -„przemoc w rodzinie" zastąpiono terminem „przemoc domowa", „ofiara" to „osoba doznająca przemocy domowej".

Ustawowej definicji doczekało się także pojęcie „osoby stosującej przemoc domową" wcześniej nazywaną „sprawcą". Zmienił się (rozszerzył) również krąg osób objętych ochroną, niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania. Najważniejsza zmiana z punktu widzenia bezpieczeństwa małoletnich to uznanie małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej jako „osoby doznającej przemocy domowej". Ponadto nowelizacja zmienia m.in. procedurę „Niebieskiej Karty" i wprowadza programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową, a także programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową.

Zgodnie z nowelą, definicja przemocy domowej to: "jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej". Nowelizacja wprowadza do powyższej definicji nowe elementy: żeby dane działanie lub zaniechanie było uznane za przemoc domową musi wykorzystywać przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną (także połączenie takich przewag) osoby stosującej przemoc nad osobą doznającą przemocy domowej.

W szczególności, przemocą domową będą działania lub zaniechania:

a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Nowelizacja Ustawy rozszerza katalog osób doznających przemocy domowej, obejmuje on:

- małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej

niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,

- małoletniego, wobec którego jest stosowana przemoc domowa lub który jest świadkiem przemocy domowej wobec innych osób.

Za specjalistami z Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie wyróżniamy następujące rodzaje przemocy:

1. **fizyczną** – jej istotą jest naruszenie nietykalności fizycznej, polegającej na zachowaniach intencjonalnych, prowadzących do uszkodzenia ciała lub niosących takie ryzyko, np.: popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzenie w twarz - tzw. "policzek", przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów, itp.;
2. **psychiczną** – polega na naruszeniu godności osobistej. Osoba stosująca przemoc psychiczną wykorzystuje: groźby, poniżanie, obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, krzywdzenie zwierząt, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, itp. Celem nadrzędnym tego rodzaju zachowań jest sprawowanie kontroli nad ofiarą;
3. **seksualną** – to działanie mające na celu naruszenie sfery intymnej drugiego człowieka. Polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. Do najczęstszych zachowań przemocowych w tej sferze należą: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, nieliczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu, itp.;
4. **ekonomiczną** – jej istotę stanowi naruszenie własności drugiej osoby. Wiąże się z celowym niszczeniem dóbr materialnych, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków,w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Do najbardziej rozpowszechnionych działań w ramach przemocy ekonomicznej należą: pozbawianie lub ograniczanie możliwości podejmowania pracy i uzyskania samodzielności finansowej, zabieranie, wydzielanie środków finansowych wypracowywanych przez osoby doznające przemocy, niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.;
5. **zaniedbanie** – polega na niezaspokajaniu podstawowych potrzeb emocjonalnych, fizycznych I materialnych, np. niedawaniu środków na utrzymanie, pozbawianiu jedzenia, ubrania, schronienia, braku pomocy w chorobie, nieudzieleniu pomocy, uniemożliwianiu dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, toalety, itp.

Mówiąc o przemocy należy pamiętać, iż jest ona zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie, jest ona obecna w codziennym życiu. Zjawisko przemocy dotykające społeczność lokalną jest ściśle powiązane z innymi obszarami problemów społecznych, dlatego ich rozwiązywanie powinno być wspólnym interesem uzupełniających się działań specjalistów, instytucji i organizacji, m.in. placówek oświatowych, opiekuńczo -wychowawczych, służby zdrowia, pomocy społecznej, instytucji porządku publicznego, organizacji pozarządowych. Każde z nich ma do czynienia z innym aspektem zjawiska i tylko zintegrowanie wszelkich zasobów jednostek i organizacji

daje szansę stworzenia jednolitej strategii wsparcia oraz zdecydowanego podniesienia skuteczności udzielanej pomocy.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 **ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej** (Dz.U. z 2024 poz. 424 t.j.) do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zatem, redakcja niniejszego dokumentu stanowi wypełnienie jednego ze wskazań ustawy, pozwala jednocześnie na dokonanie szczegółowej analizy problemu oraz prezentuje konkretne metody przeciwdziałania przemocy występującej w społeczności lokalnej, jaką tworzą na co dzień mieszkańcy Miasta Kostrzyn nad Odrą.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej jest kontynuacją działań podejmowanych w ramach w/w Programu w latach wcześniejszych. Istotnym elementem programu jest zatem dalsze wprowadzanie w życie działań, mających na celu z jednej strony podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej oraz promowanie metod wychowawczych bez używania przemocy, a z drugiej strony zapewnienie ochrony i udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy domowej, a także upowszechnianie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy, zarówno osobom doznającym przemocy, jak i stosującym przemoc domową.

Poniżej wymieniono podstawowe akty prawne podejmujące temat przeciwdziałania przemocy i regulujące postępowanie różnych podmiotów w stosunku do osób stosujących przemoc domową oraz osób doznających przemocy domowej. Stanowią one również fundament prawny dla zapisów Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej. Są to:

- **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.** (Dz. U. z 1997r., Nr 78, poz. 483 ze zm.),
- **Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny** (Dz. U. z 2024 r. poz. 17, t.j. z późn. zm.),
- **Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Postępowania Karnego** (Dz. U. z 2024 r. poz. 37 t.j. z późn. zm.),
- **Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej** (Dz. U. z 2024 r. poz. 424 t.j. z późn. zm.),
- **Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy** (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 t.j. z późn. zm.),
- **Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej** (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 t.j. z późn. zm.),
- **Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej** (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 t.j. z późn. zm.),

- **Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 t.j. z późn. zm.),
- **Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii** (t.j. Dz.U. z 2023r. poz. 1939 t.j. z późn.zm.),
- **Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** (Dz. U. z 2023 r. poz. 571 t.j. z późn.zm.),
- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 06 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta"** (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870).

Treść i postanowienia zawarte w Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej są spójne z najważniejszymi krajowymi i lokalnymi dokumentami podejmującymi problem przemocy domowej, tj.:

- Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030;
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Kostrzyn nad Odrą na lata 2016-2026 przyjętego uchwałą nr XVII/119/16 z dnia 14 kwietnia 2016 r.

2. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ W MIEŚCIE KOSTRZYN NAD ODRĄ W ODNIESIENIU DO DANYCH OGÓLNOPOLSKICH.

Diagnozę problemu sporządzono na podstawie danych zastanych – wyników badań i raportów dotyczących problemu przemocy w Polsce, a także w oparciu o dane statystyczne pozyskane od wymienionych poniżej podmiotów:

- Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy domowej w Kostrzynie nad Odrą,
- Komisariatu Policji w Kostrzynie nad Odrą,
- Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kostrzynie nad Odrą,
- Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego działającego przy Poradni Leczenia Uzależnień "Nowy Dworek" w Kostrzynie nad Odrą,
- Ośrodka Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą,

a także w oparciu o dane zawarte w badaniach zleconych przez Wydziału Oświaty, Kultury i Opieki Urzędu Miasta Kostrzyn nad Odrą:

- Diagnoza problemów społecznych Miasta Kostrzyn nad Odrą, która została przeprowadzona wśród mieszkańców w 2022 r. przez Krajowy Ośrodek Kształcenia Administracji z siedzibą w Krakowie na zlecenie Wydziału Oświaty, Kultury i Opieki Urzędu Miasta Kostrzyn nad Odrą,
- Diagnoza problemu przemocy domowej przeprowadzona przez Wydział Oświaty, Kultury i Opieki Urzędu Miasta Kostrzyn nad Odrą we współpracy ze szkołami podstawowymi w 2024 r.

2.1. Ludność miasta na podstawie rejestru mieszkańców i ewidencji ludności

Liczebność populacji i natężenie określonych procesów demograficznych stanowi główny czynnik w planowaniu szeroko rozumianej polityki rozwoju. Konieczne jest więc rozpoznanie kształtujących się trendów w wymiarze czasowym i przestrzennym, jak również analiza prognoz demograficznych.

Największą populację miasta Kostrzyna nad Odrą, w analizowanym okresie ostatnich dwudziestu lat, odnotowano w roku 2005, według danych z Rejestru Mieszkańców, miasto liczyło wówczas 17.795 mieszkańców.

Od tego czasu liczba ta systematycznie spada i na koniec 2023 roku osiągnęła wartość 16.106 mieszkańców, co daje spadek o 9,5 % w porównywanym okresie.

Demografia miasta pokazuje, że wciąż ubywa zameldowanych mieszkańców Kostrzyna nad Odrą.

Liczba zameldowanych na pobyt stały, w porównaniu z rokiem ubiegłym 2023 zmniejszyła się o 145 osoby, natomiast wzrosła liczba mieszkańców z pobytem czasowym na terenie miasta o 35 osób.

Tabela nr 1. Wybrane dane statystyczne.

Lp.	Wybrane dane statystyczne	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
1.	Powierzchnia w km²	46	46	46
2.	Ilość mieszkańców zarejestrowanych na pobyt stały	16467	16251	16106
3	Ilość mieszkańców zarejestrowanych na pobyt czasowy	537	441	476
4	Ilość wyborców	13124	13010	12963
2.	Ludność na 1 km2	357	353	350
3.	Kobiety na 100 mężczyzn	106	106	106
4.	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	65,60	70,70	**71,03**

Źródło: Rejestr MieszkańcówMiasta Kostrzyn nad Odrą; Rejestry Urzędu Stanu Cywilnego.

Tabela nr 2. Wybrane dane demograficzne.

Lp	Wybrane dane demograficzne.	2021	2022	2023
1.	**Ludność, w tym**	16467	16251	16106
	-kobiet	8469	8370	8336
	-mężczyzn	7998	7881	7770
2.	**Urodzenia żywe, w tym:**	155	104	112
	-chłopcy	90	57	58
	-dziewczynki	65	47	54

3.	**Zgony, w tym:**	213	213	194
	-mężczyźni	122	112	104
	-kobicty	91	101	90
	-dzieci	0	0	0
4.	**Przyrost naturalny mieszkańców Kostrzyn nad Odrą**	-58	-109	-82

Źródło: Rejestr MieszkańcówMiasta Kostrzyn nad Odrą; Rejestry Urzędu Stanu Cywilnego.

W analizie przyrostu naturalnego, nasze miasto pozostaje od pięciu lat we wskaźniku ujemnym. W 2023 roku zmarły 194 osoby, natomiast urodziło się 112 dzieci, co daje wskaźnik ujemny na poziomie (minus) - 82 osoby.

Niski wskaźnik przyrostu naturalnego, to jeden z wielu współczesnych problemów w sali globalnej. Tak niskie wskaźniki dzietności, generują zjawisko depresji urodzeniowej, co oznacza, że w przyszłości pojawi się problem zastępowalności pokoleń.

Tabela nr 3. Dane demograficzne z podziałem na płeć i udziałem w kategoriach wiekowych.

Lp.	Dane demograficzne	**Rok 2021**				**Rok 2022**			
	Płeć	Kobiety		Mężczyźni		Kobiety		Mężczyźni	
L/%		ilość	udział %	ilość	udział %	ilość	udział %	ilość	udział %
1	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	1599	46,2	1862	53,8	1518	46,1	1777	53,9
2	Ludność w wieku produkcyjnym	4505	47,3	5027	52,7	4479	47,4	5009	52,6
3	Ludność w wieku poprodukcyjnym	2365	68,1	1109	31,9	2341	68,1	1095	31,9
4	Ogółem	**8469**	51,4	**7998**	48,6	**8370**	51,5	**7881**	48,5

Rok 2023			
Mężczyźni		Kobiety	
ilość	udział%	ilość	udział %
1660	52,3	1497	47,7
4924	52,3	4493	47,7
1150	32,6	2382	67,4
7734	48,0	**8372**	52,0

Źródło: Rejestr MieszkańcówMiasta Kostrzyn nad Odrą; Rejestry Urzędu Stanu Cywilnego.

W ogólnej strukturze naszej społeczności lokalnej, w zróżnicowaniu na płeć, większą liczbę stanowią kobiety, których jest o 4 % więcej niż mężczyzn.

Mężczyzn jest więcej w dwóch przedziałach przedprodukcyjnym i produkcyjnym, wzrost ten kształtuje się odpowiednio na poziomie 4,6 %.

Sytuacja ulega zmianie w przedziale poprodukcyjnym, gdzie następuje znaczny wzrost liczby kobiet, aż o 34,8 %.

Tabela nr 4. Najliczniej zamieszkałe ulice.

Lp.	Wybrane dane statystyczne	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
1.	Liczba ulic ogółem	185	189	191
2.	Liczba ulic zamieszkałych	139	141	144
3	Najliczniej zamieszkałe rejony miasta:			
	- Osiedle Mieszka I	1209	1170	1117
	- ulica Gorzowska	999	972	948
	- ulica Jana Pawła II	780	743	762

Źródło: Rejestr MieszkańcówMiasta Kostrzyn nad Odrą; Rejestry Urzędu Stanu Cywilnego.

Tabele nr 5. Zestawienie gospodarstw

Lp.	Liczba mieszkańców w gospodarstwie	Liczba gospodarstw 2021	Liczba gospodarstw 2022	Liczba gospodarstw 2023
1.	1	1425	1435	1516
2.	2	1427	1429	1451
3.	3	1275	1257	1221
4.	4	1065	1062	1026
5.	5	385	383	378
6.	6	175	167	161
7.	7	63	62	68
8.	8	33	27	25
9.	9	19	17	16
10.	10	28	8	7
11.	11	4	6	7
12.	12	2	1	1
13.	13	2	1	1
14.	14	0	1	1

Źródło: Rejestr MieszkańcówMiasta Kostrzyn nad Odrą; Rejestry Urzędu Stanu Cywilnego.

Tabele nr 6. Zestawienie gospodarstw z dziećmi do lat 17

Lp.	Liczba dzieci w rodzinie	Liczba gospodarstw 2022	Liczba gospodarstw 2023
1.	1	975	944
2.	2	822	754
3.	3	129	122
4.	4	33	26
5.	5	6	7
6.	6	5	4
7.	7	1	-

Źródło: Rejestr MieszkańcówMiasta Kostrzyn nad Odrą; Rejestry Urzędu Stanu Cywilnego.

Tabele nr 7. Zestawienie gospodarstw z dziećmi w przedziałach wiekowych

Lp.	Liczba dzieci w rodzinie	Liczba gospodarstw z dziećmi w wieku od 0 do 17 lat w roku 2021	Liczba gospodarstw z dziećmi w wieku od 0 do 17 lat w roku 2022	Liczba gospodarstw z dziećmi w wieku od 0 do 17 lat w roku 2023
1.	1	970	970	944
2.	2	822	806	754
3.	3	129	115	122
4.	4	33	30	26
5.	5	6	8	7
6.	6	5	3	4
7.	7	1	1	0

Źródło: Rejestr Mieszkańców Miasta Kostrzyn nad Odrą; Rejestry Urzędu Stanu Cywilnego.

Tabela nr 8. Struktura liczby mieszkańców wg wieku na dzień 31.12.2023r.

		Mężczyźni			Kobiety			Wszyscy		
Lp.	Wiek/Rocznik	Stali	Czasowi	Razem	Stali	Czasowi	Razem	Stali	Czasowi	Razem
1.	**Ogółem**	7772	234	8006	8332	242	8574	**16106**	**476**	**16582**
2.	**1-2**	113	10	164	166	8	172	277	18	295
3.	**3**	61	5	66	56	5	61	177	10	127
4.	**4-5**	148	8	156	150	8	158	298	16	314
5.	**6**	86	2	88	84	4	88	170	6	176
6.	**7**	94	5	99	69	7	76	163	12	175
7.	**8-12**	520	15	535	407	17	424	927	32	959
8.	**13-15**	337	13	350	295	10	305	632	23	655

9.	**16-17**	180	6	186	165	6	171	345	12	357
10.	**18**	108	2	110	94	2	96	202	4	206
11.	**M:19-65 K:19-60**	4910	2149	5059	4479	166	4645	9389	315	9704
12.	**M:20-65 K:20-60**	4821	146	4967	4389	166	4555	9210	312	9522
13.	**M: 65-101 K: 60-101**	1137	10	1147	2369	9	2378	3506	19	3525

Źródło: Rejestr Mieszkańców Miasta Kostrzyn nad Odrą; Rejestry Urzędu Stanu Cywilnego.

Tabela nr 9. Dane statystyczne Urzędu Stanu Cywilnego Kostrzyn nad Odrą.

Lp.	**Zdarzenia**	**2021**	**2022**	**2023**
1	Ilość urodzeń	90	95	130
2	Ilość zawartych małżeństw w tym:	101	111	127
	Śluby cywilne	85	82	83
	Śluby konkordatowe	16	11	14
	Akty transkrybowane (*zdarzenia miały miejsce poza granicami kraju i zostały wpisane do polskich ksiąg Urzędu Stanu Cywilnego)*	15	29	30
3	Ilość zgonów	248	238	240
4.	Ilość par obchodzących Jubileusz 50-lecia Pożycia Małżeńskiego	13(2020) 6(2021)	21	17

Źródło: Rejestr Mieszkańców Miasta Kostrzyn nad Odrą; Rejestry Urzędu Stanu Cywilnego.

Zmniejszająca się liczba ludności w Kostrzynie nad Odrą jest częścią szerszego zjawiska demograficznego obserwowanego w całej Polsce. Spadek liczby mieszkańców wynika z wielu złożonych czynników, które można podzielić na migrację zewnętrzną, migrację wewnętrzną, niską dzietność oraz starzenie się społeczeństwa. Wszystkie te elementy mają swoje specyficzne przyczyny i skutki, zarówno dla Kostrzyna nad Odrą, jak i dla całego kraju.

2.2. Analiza danych statystycznych dotyczących problemu przemocy w Mieście Kostrzyn nad Odrą w odniesieniu do danych ogólnopolskich w latach 2021-2023.

Organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej, oddziaływania na osoby stosujące przemoc domową oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej, w szczególności przyczyn i skutków przemocy domowej oraz metod i form pracy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Ustawa nakłada także na gminy obowiązek tworzenia zespołów interdyscyplinarnych do spraw przeciwdziałania przemocy domowej, które realizują działania w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty", mającą na celu udzielenie pomocy i wsparcia rodzinom uwikłanym w problem przemocy domowej.

Podstawowym zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest realizacja działań określonych w Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, a także integrowanie i koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz ochrony osób doznających przemocy domowej oraz specjalistów i podmiotów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Zadania te są wykonywane w szczególności przez:

1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
7) monitorowanie procedury "Niebieskie Karty";
8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a w/w ustawy;
9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń.

Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy diagnostyczno-pomocowe, których celem i zadaniem jest rozwiązywanie problemów związanych z wystąpieniem przemocy domowej w indywidualnych przypadkach. W skład grupy diagnostyczno-pomocowej obligatoryjnie wchodzą:

1) pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej;
2) funkcjonariusz Policji,

mogą także wchodzić:

1) pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
2) asystent rodziny;
3) nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego;
4) osoby wykonujące zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny;
5) przedstawiciel Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W sprawach żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową stosujących przemoc domową w skład grupy diagnostyczno-pomocowej wchodzi także żołnierz Żandarmerii Wojskowej.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych.

Zadania grup diagnostyczno-pomocowych to w szczególności:

1) dokonanie, na podstawie procedury "Niebieskie Karty", oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
2) realizacja procedury "Niebieskie Karty" w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;
3) zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury "Niebieskie Karty" pod jej nieobecność;
4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń;
7) monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury "Niebieskiej Karty";
8) zakończenie procedury "Niebieskiej Karty";
9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:
    a. uznania braku zasadności wszczęcia procedury "Niebieskiej Karty",
    b. wszczęcia procedury "Niebieskiej Karty";
10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury "Niebieskiej Karty".

Analiza problemu przemocy domowej na terenie Miasta Kostrzyn nad Odrą została oparta o sprawozdanie z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na rok 2023, sprawozdawczość Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ośrodka Pomocy Społecznej oraz dane pozyskane z Policji i Punktu Informacyjno - Konsultacyjnego działającego przy Poradni Leczenia Uzależnień "Nowy Dworek" w Kostrzynie nad Odrą.

Analizując dane zawarte w sprawozdaniu z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2022 wynika, że Program ukierunkowany był przede wszystkim na zadania mające na celu zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez rozwój działań profilaktycznych, udzielanie profesjonalnej pomocy osobom doznającym przemocy oraz zintensyfikowanie działań ukierunkowanych na osoby stosujące przemoc.

Badanie zrealizowane w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pokazało, że zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy w rodzinie, jak i mechanizmów doznawania przemocy. Na poziomie deklaratywnym zdecydowana większość Polaków nie myśli o przemocy w rodzinie w sposób stereotypowy i potrafi zidentyfikować zachowania, które świadczą o występowaniu przemocy. Badanie pokazało, że ok. 85% - 90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne, co może świadczyć o coraz większej świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Nadal jednak ok. 10% dorosłych osób uznaje różnego rodzaju przemocowe zachowania za normalne.

Kobiety i mężczyźni nieco różnią się w tym, jak postrzegają przemoc. W największym stopniu różnice dotyczą stwierdzenia "Rodzice mają prawo bić swoje dzieci", z którym zgadza się 13% mężczyzn i 5% kobiet. Ogólną regułą jest to, że mężczyźni w większym zakresie akceptują dopuszczalność analizowanych w badaniu przejawów przemocy.

Najbardziej kontrowersyjna opinia na temat przemocy w rodzinie to stwierdzenie "Ofiary przemocy w rodzinie akceptują swoją sytuację". W tym przypadku Polacy są podzieleni niemal po równo - ok. 40% zgadza się z tym poglądem i tyle samo osób się nie zgadza, pozostałe osoby nie mają wyrobionego zdania.

Osoby, które uważają, że z różnych powodów lepiej nie wtrącać się w życie rodzin dotkniętych przemocą, stanowią około kilkunastu procent ogółu społeczeństwa. Zdaniem ekspertów w praktyce waga tego problemu jest większa, bo ludzie, którzy realnie obserwują przemoc w swoim otoczeniu, rzeczywiście boją się reagować lub też nie wiedzą, co powinni zrobić.[1]

Badanie realizowane na zlecenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w 2021 r. pn. "Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci" pokazało, że przemoc wobec dzieci jest bardzo ważnym zagadnieniem zarówno dla społeczeństwa polskiego, jak i pracowników oświaty, którzy również uczestniczyli w badaniu.

Według respondentów najbardziej rozpowszechnioną formą przemocy w rodzinie wobec dzieci jest przemoc psychiczna. W drugiej kolejności dzieci doznają zaniedbania oraz przemocy fizycznej.

Na przestrzeni lat zmniejszył się procent dzieci do 18. roku życia, wobec których rodzice/opiekunowie stosują klapsy jako metodę wychowawczą, i zgodnie z wynikami badań wynosi on obecnie 38%.

Zebrane dane na temat przemocy wobec dzieci wskazują, że Polacy wysoko oceniają swoją wiedzę na temat przemocy w rodzinie, a większość osób (61%), które zaobserwowały przemoc w swoim otoczeniu, podjęła w związku z tym różnego rodzaju działania. Była to przede wszystkim rozmowa, uświadomienie problemu (26%) oraz zgłoszenie na Policję (20%) czy do pomocy społecznej (18%).

Doświadczenia przemocy w dzieciństwie w bardzo dużym stopniu rzutują na dorosłe życie. Wyniki badania pokazują, że prawie co trzeci Polak (32%) przyznaje, że w dzieciństwie doświadczał przemocy fizycznej, a 28% badanych przyznało, że doznawało przemocy psychicznej. Zdecydowana większość Polaków (81%) jest również świadoma, że dziecko doznaje przemocy również wtedy, gdy widzi przemoc między swoimi rodzicami.

[1] Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie. Raport Kantar Polska dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, październik 2019 roku.

Z tego względu działania edukacyjne i kampanie społeczne powinny koncentrować się również na świadkach przemocy i na tym, jak należy reagować w sytuacji bycia świadkiem przemocy.[2]

Przemoc może pojawić się w każdym domu, nie ma ona związku ani ze statusem społecznym rodziny, ani miejscem zamieszkania, a ofiarami przemocy w rodzinie bywają zarówno mieszkańcy w dużych miastach, jak i mniejszych miejscowościach czy wsiach. Zdarzenia, w których dochodzi do przemocy dotyczą zarówno małżeństw, jak i związków partnerskich, są także sytuacje, w których znęcano się nad dziećmi, czy mieszkającymi we wspólnym domu seniorami.

Z analizy ilości prowadzonych spraw przez Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej w ramach procedury „Niebieskiej Karty" zaobserwować można, iż na przestrzeni lat 2021 - 2023 na terenie Miasta Kostrzyn nad Odrą problem zdiagnozowanej przemocy domowej występuje. Skala problemu jednak nie przybiera dużych rozmiarów.

Tabela 10. Interwencje kryzysowe – procedura „Niebieskiej Karty".

Lp.	Temat	2021	2022	2023
1.	Procedury „Niebeskiej Karty" założone - ogółem	**22**	**15**	**23**
	- przez Komisariat Policji w Kostrzynie nad Odrą	19	11	20
	- przez placówki oświatowe	0	0	2
	- przez placówki służby zdrowia	0	0	0
	- przez Ośrodek Pomocy Społecznej	3	4	1
2.	Zakończenie procedury „Niebieskiej Karty"	**17**	**3**	**5**
3.	Liczba otwartych procedur „Niebieskiej Karty" na dzień 31 grudnia danego roku	**15**	**12**	**16**
4.	Liczba prowadzonych procedur „Niebieskiej Karty" na dzień 31 grudnia danego roku	**15**	**12**	**16**

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej.

Tabela 11. Osoby w procedurze „Niebieskiej Karty".

Lp.	Temat	2021	2022	2023
1.	Osoby doznające przemocy domowej - ogółem, w tym:	**30**	**15**	**23**
	kobiety	25	8	18
	mężczyźni	2	2	2
	dzieci	3	5	3
2.	Osoby stosujące przemoc domową – ogółem, w tym:	**22**	**15**	**23**
	kobiety	1	1	2
	mężczyźni	21	14	21

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej.

Tabela 12. Spotkania grup diagnostyczno – pomocowych.

Lp.	Temat	2021	2022	2023

[2] Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030.

1	Liczba spotkań grup diagnostyczno - pomocowych	**134**	**85**	**80**

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej.

Tabela 13. Działania podejmowane przez grupy diagnostyczno pomocowe.

Lp.	Temat	2021	2022	2023
1.	**W stosunku do osoby doznające przemocy domowej:**			
	Systematyczne wizyty dzielnicowego w rodzinie	160	130	156
	Systematyczne wizyty pracownika socjalnego w rodzinie	168	145	170
	Skierowanie do Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego ds. uzależnień i przemocy w rodzinie	4	5	2
	Odebranie dziecka zagrożonego i umieszczenie w innej rodzinie	4	0	1
	Wsparcie terapeutyczne	15	0	5
	Opinie z placówek oświaty	20	5	4
2.	**W stosunku osoby stosujące przemoc domową do:**			
	Wydanie nakazu natychmiastowego opuszczenia przez osobę stosującą przemoc domową zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia	0	0	4
	Skierowanie do MKRPA	5	3	2
	Skierowanie do specjalisty	2	0	1

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej.

Tabela 14. Posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy domowej.

Lp.	Temat	2021	2022	2023
1	Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy domowej	**2**	**1**	**2**

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej.

Kluczową rolę w działaniach podejmowanych w ramach Programu odgrywa Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Głównym celem Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest prowadzenie działań dotyczących zapobiegania nadużywaniu alkoholu oraz środków psychoaktywnych, promowanie zdrowego trybu życia, zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej osobom uzależnionym, integrowania społeczeństwa lokalnego, podejmowanie działań w zakresie poradnictwa, interwencji wobec osób nadużywających alkoholu i narkotyków, działania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej, prowadzenie rozmów motywacyjnych oraz zwiększanie zdolności osób do radzenia sobie z zaistniałymi problemami alkoholowymi. Komisja uprawniona jest do podejmowania czynności zmierzających do sądowego orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu, zobowiązania poddania się leczeniu odwykowemu. Do kompetencji Komisji należą również zadania wynikające z:

1. ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023 r. poz. 2151 t.j.),
2. ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024 r. poz. 424 t.j.),

3. ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r. poz. 1939 t.j.),
4. ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U. z 2022 r. poz. 1608 t.j.),
5. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta" (Dz.U. z 2023 poz. 1870),
6. corocznie przyjmowanych przez Radę Miasta Kostrzyn nad Odrą uchwał w sprawie Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Programu Przeciwdziałania Narkomanii, Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, Programu Ochrony i Promocji Zdrowia.

Przemoc nie musi być związana z uzależnieniem, ale bardzo często z niego wynika. Aż 60 proc. sprawców przemocy domowej jest w czasie interwencji policji w stanie nietrzeźwości. To zjawisko występuje zarówno w rodzinach biednych, jak i bogatych, w środowisku robotniczym oraz inteligenckim.

Ofiarami przemocy pijanego rodzica częściej są partnerzy, niż dzieci, te są zdecydowanie częściej zaniedbywane.

Ewa Wach, kierowniczka Zakładu Psychologii Sądowej Instytutu Ekspertyz Sądowych im. J. Sehna w Krakowie, jako pracownik przygotowujący opinie dla potrzeb wymiaru sprawiedliwości, miała wielokrotnie do czynienia z sytuacjami, gdy doszło już do poważnej tragedii: ciężkiego pobicia czy nawet śmierci. Iwona Matysiak z działu Programów Lokalnych i Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Krajowym Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom przywołała statystyki z 2019 r., z których wynika, że w 12 proc.rodzin z powodu alkoholu doszło do konfliktu, a w 8 proc. problem alkoholu wskazano jako główną przyczynę konfliktów i przemocy. Z kolei 4 proc. dorosłych Polaków przyznało się do krzywdzenia dzieci pod wpływem alkoholu.

W 2021 r. ponad 169 tys. osób doznało w Polsce przemocy w rodzinie. W statystykach policyjnych wskazano, że około 60 proc. osób, które stosują przemoc domową, było w czasie interwencji policji w stanie nietrzeźwości. Te statystyki pozwalają postawić diagnozę, że zjawisko uzależnienia łączy się ze zjawiskiem przemocy domowej. Powszechnie wiadomo, że po wypiciu alkoholu ludziom „puszczają hamulce", ludzie przestają się kontrolować, bywa, że stają się agresywni.

Dawid Sztajner, prezes Częstochowskiego Stowarzyszenia ETOH, obserwacja konkretnych przypadków prowadzi do wniosku, że osoba uzależniona niemal stale stosuje jakąś formę przemocy wobec najbliższych: fizyczną, psychiczną, emocjonalną bądź finansową. Jeśli przeznacza część niedużego budżetu rodzinnego na alkohol, to odbiera rodzinie możliwość zaspokajania innych potrzeb. Samo to, że osoba uzależniona nie stanowi wsparcia, lecz obciążenie dla najbliższych, jest poważnym problemem. Jest nieobecna w życiu dzieci, przekazuje im nieprawidłowy wzorzec funkcjonowania.

Postawy agresywne mają silny związek z osobowością. Do tego dochodzą kwestie środowiskowe. Część ludzi wciąż wyznaje pogląd, że mężczyzna ma prawo się napić, a zarazem – że jest głową rodziny, że wie najlepiej, co jest dla niej dobre. Pokutuje też błędne postrzeganie roli ojca. To w pewnym sensie wspiera tego typu postawy.

Uzależnienia mają wiele przyczyn. Nie da się wskazać jednego źródła – takie podejście jest z góry skazane na niepowodzenie. Istotne są tu zarówno kwestie kulturowe, osobowościowe, jak i te związane z otoczeniem, w jakim wyrasta dana osoba, z wychowaniem, radzeniem sobie z emocjami czy zwykłą biologią. Utarło się, że alkohol utożsamiamy z każdą formą emocji. Pijemy, gdy się cieszymy, gdy świętujemy, gdy się smucimy, gdy jesteśmy nieszczęśliwi. Tymczasem linia między piciem kontrolowanym a uzależnieniem jest bardzo cienka. U jednej osoby znajdzie się w zupełnie innym miejscu niż u drugiej. Jedni uzależniają się szybko, inni dużo wolniej.

Ofiary przemocy pozostają w zaklętym kręgu, oderwane od otaczającej rzeczywistości. Nie są w stanie same z tego wyjść. Nie przyznają się do tego, że żyją w przemocowym związku, a czasem sobie nawet tego do końca nie uświadamiają. Nie zawsze osoba doświadczająca przemocy od razu zostaje

wrzucona na głęboką wodę i spotyka się z niepodważalną agresją. Często granica ze strony osoby stosującej przemoc jest przesuwana powoli, centymetr po centymetrze. I nagle osoba dotknięta przemocą budzi się w innej rzeczywistości, niż była jeszcze dwa lata temu…

Jeszcze gorzej sytuacja wygląda w przypadku dziecka urodzonego w dysfunkcyjnym związku. Zazwyczaj nie ma ono możliwości dowiedzieć się, jak funkcjonują normalne rodziny. Jeśli chodzi do szkoły, widzi normalność, ale wyłącznie w relacji z innymi uczniami czy nauczycielami, nie w układzie rodzic–dziecko, mąż–żona. Człowiek z takim bagażem doświadczeń w przyszłości będzie budować relacje ze swoją rodziną, wzorując się na przykładzie z własnego domu, przenosząc do własnej rodziny zachowania agresywne, być może uzależnienie. Chyba że zazna choć przez chwilę innego życia, obserwując zdrowe relacje babci z dziadkiem czy wujka z ciocią. Jeśli taki człowiek ma zrównoważone negatywne obserwacje z pozytywnymi, jest szansa, że pozytywne zachowania wezmą kiedyś górę.[3]

Tabela 15. Procedury „Niebieskiej Karty", w których sprawcy przemocy domowej znajdowali się pod wpływem alkoholu, narkotyków lub środków odurzających.

2021			2022			2023		
Liczba procedur NK	Liczba sprawców przemocy pod wpływem alkoholu	Liczba sprawców przemocy pod wpływem narkotyków lub środków odurzających	Liczba procedur NK	Liczba sprawców przemocy pod wpływem alkoholu	Liczba sprawców przemocy pod wpływem narkotyków lub środków odurzających	Liczba procedur NK	Liczba sprawców przemocy pod wpływem alkoholu	Liczba sprawców przemocy pod wpływem narkotyków lub środków odurzających
19	5	0	11	4	0	20	13	0

Źródło. Komisariat Policji w Kostrzynie nad Odrą.

Alkohol osłabia kontrolę nad zachowaniem i zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności. Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za swoje czyny, mimo że osoby stosujące przemoc często wykorzystują fakt bycia nietrzeźwym jako czynnik usprawiedliwiający ich zachowanie. Coraz częściej przyczyną przemocy w rodzinie jest uzależnienie nie tylko od alkoholu, ale także uzależnienie od innych substancji psychoaktywnych. Zgodnie z danymi przedstawionymi w Raporcie o stanie narkomanii w Polsce – w 2018 r. odsetek populacji w wieku 15–64 lata sięgających po narkotyki wynosił 5,4%.[4]

Osoby doświadczające przemocy w rodzinie w większości przypadków jednak nie szukają pomocy w związku z tym, co je spotkało. Niemniej jednak, w przypadku, kiedy osoby decydują się na szukanie wsparcia, to najczęściej po pomoc zwracały się osoby doznające przemocy ekonomicznej, fizycznej czy psychicznej (od 31% do 24%), natomiast wśród badanych, których dotknęła przemoc seksualna jedynie co dziewiąta (11%) próbowała uzyskać wsparcie. Jak wynika z Ogólnopolskiej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie - raport Kantar Polska dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z października 2019 roku „osoby doświadczające przemocy w rodzinie rzadko zwracają się o pomoc. Zazwyczaj przemoc jest przez członków rodziny ukrywana. Przyczyny takiej sytuacji są różne: przekonanie, że nie dzieje się nic nietypowego; niskie poczucie własnej wartości; pogląd, że „brudy pierze się we własnym domu"; chęć uniknięcia wstydu; lojalność i przywiązanie do osoby dopuszczającej się przemocy; wiara, że podobne sytuacje nie powtórzą się. Na zgłoszenie przypadku przemocy, np. na policję, osoby jej doświadczające często decydują się, gdy przemoc trwa już od wielu lat. Czasami ma to miejsce w momencie, gdy wydarzy się coś drastycznego, trudnego do

[3] Dziennik Gazeta Prawna, „Przemoc domowa w oparach uzależnień", 26.07.2023 r.

[4] Raport 2023 – Uzależnienia w Polsce, Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

zaakceptowania, przemoc się zaostrzy. Może to być też moment w życiu osoby doświadczającej przemocy, w którym poczuje się ona bardziej pewna siebie lub otrzyma wsparcie innych osób". Ważnym czynnikiem skłaniającym do poszukiwania pomocy - w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie przez kobiety - jest rozszerzenie się przemocy na dzieci, to, że zaczynają one cierpieć. Profesjonaliści zwracali uwagę, że większość osób doświadczających przemocy w rodzinie, nie jest zainteresowana zgłoszeniem tej przemocy czy otrzymaniem pomocy, np. w ramach procedury „Niebieskie Karty".[5]

Głównym zadaniem profesjonalistów pomagających osobom dotkniętym przemocą domową jest więc wzmocnienie tych osób, przekonanie ich, że nie muszą się godzić na przemoc i że same sobie poradzą. Wiele przypadków przemocy w rodzinie zgłaszanych jest przez świadków, np. sąsiadów, wtedy szczególnie trudno jest przekonać osoby doświadczające przemocy, że powinny poszukać pomocy i podjąć kroki zmierzające do zmian. Osoby doświadczające przemocy w rodzinie najczęściej także w rodzinie szukają pomocy w związku z zaistniałą sytuacją (od 57% osób szukających pomocy w związku z przemocą seksualną do 38% w przypadku przemocy ekonomicznej). Nieco rzadziej badani, których dotknęła przemoc, zgłaszali się na policję. Policja najczęściej była angażowana, gdy dochodziło do przemocy fizycznej (51%), a także psychicznej (44%) i seksualnej (42%), zdecydowanie rzadziej natomiast, w przypadkach przemocy ekonomicznej (27%). Terapeuci i psycholodzy najczęściej udzielali wsparcia osobom doświadczającym przemocy seksualnej (41%), a rzadziej psychicznej (30%), ekonomicznej (28%) i fizycznej (20%). Stosunkowo często, osoby doznające przemocy wrodzinie zwracają się także o wsparcie do znajomych i przyjaciół (od 19% w przypadku przemocy fizycznej do 29% w przypadku przemocy ekonomicznej). Respondenci dość często deklarowali, że pomocy w związku z przemocą w rodzinie, szukali także w Ośrodku Pomocy Społecznej, u prawnika oraz u lekarza lub w placówce ochrony zdrowia czy też w Ośrodku Interwencji Kryzysowej. Według ekspertów, osoby doświadczające przemocy w rodzinie, jeśli decydują się na szukanie pomocy poza rodziną, to najczęściej wzywają policję. Wniosek ten potwierdzają wyniki badania ilościowego. Duża część osób (w zależności od rodzaju doznawanej przemocy od 20% do 7%) szuka wsparcia w Ośrodku Pomocy Społecznej. W rodzinach o wyższym statusie społecznym korzysta się z pomocy psychologów czy terapeutów, jednak pojawiła się opinia eksperta, że sprzyja to ukrywaniu przemocy. Podstawową formą wsparcia, z którego korzystały osoby doznające przemocy w rodzinie były: wsparcie psychologiczne (od 47% w przypadku przemocy psychicznej do 36% w przypadku przemocy ekonomicznej), pomoc prawna (od 38% do 12%) oraz pomoc socjalna/materialna (od 27% do 13%). W przypadku przemocy seksualnej ważna okazała się pomoc rodziny/znajomych (22%). Natomiast w przypadku przemocy fizycznej schronienie oraz pomoc rodziny i znajomych pojawiają się równie często, jak pomoc socjalna.

Profesjonaliści, którzy wzięli udział w badaniu potwierdzają, że osoby doświadczające przemocy w rodzinie, najczęściej korzystają ze wsparcia psychologicznego i pomocy prawnej. Problemem jest ograniczona dostępność niektórych form pomocy: darmowej psychoterapii, grup wsparcia czy schronisk, gdzie osoby doświadczające przemocy mogą się zatrzymać po opuszczeniu domu.[6]

Podobnie jak w latach ubiegłych, działalność profilaktyczna, a także diagnostyczna i interwencyjna realizowane były w ramach działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą, Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego ds. uzależnień i przemocy w rodzinie, bezpłatnego wsparcia psychologicznego dla mieszkańców, a także Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy domowej i działających w jego ramach grup diagnostyczno - pomocowych. Lokalny system wsparcia dla rodzin z problemem przemocy domowej w Mieście Kostrzyn nad Odrą dotyczy zatem głównie trzech obszarów:

---

[5] Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie. Raport Kantar Polska dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, październik 2019 roku.

[6] Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie. Raport Kantar Polska dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, październik 2019 roku.